

D-OEMdenken

Auteur(s):

Wolfson, D.J.

*De auteur is verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam***Verschenen in:**

ESB, 83e jaargang, nr. 4156, pagina D31, 11 juni 1998

Rubriek:

Reactie

Trefwoord(en):

marktwerking, deregulering, wetgevingskwaliteit

Dit artikel is een reactie n.a.v. R. Goudriaan en M.G. Lijesen, [Wat kost de ondernemende overheid?](#), *ESB-dossier*, 11 juni 1998, blz. D27-D31.

In 1966 startte Leibenstein een discussie over het ervaringsfeit dat het management van ondernemingen altijd wel ergens tekort schiet, en zijn mensen bovendien niet aan touwtje heeft¹. Dit manco in de interne organisatie, dat een veelheid van oorzaken kan hebben (denk aan wat we tegenwoordig asymmetrische informatie noemen, of het principaal-agentprobleem), ving hij onder de verzamelnaam 'X-inefficiency'.

De poging van Goudriaan en Lijesen om die notie ook toe te passen op de ondernemende overheid is interessant en uitdagend, maar niet zonder problemen. Want de residuele of X-inefficiëntie binnen de 'OEM' (wat een woord!) is van een fundamenteel andere aard dan die binnen commerciële ondernemingen. Het verschil is dat de X-inefficiëntie waarmee overheidstaken worden uitgevoerd te dele is te herleiden op de strijdigheid van een veel breder palet van doelstellingen; het gaat bij de ondernemende overheid niet alleen om winst, of continuïteit, of wat bedrijfseconomen ook maar bedenken kunnen, maar ook om een veel striktere interpretatie van rechtmatigheid dan in het bedrijfsleven gebruikelijk is - want de overheid moet (?) alle leed dat zij aandoet onmiddellijk compenseren - om overige verdelingsdoelstellingen, om al dan niet aanvechtbare ambtelijke rechtsposities, en wat niet al. Kortom, een moeilijk te kwantificeren deel van de X-inefficiëntie van de overheid is volstrekt legitiem, in die zin dat we als gemeenschap niet willen dat de als 'inefficiënt' aangemerkte randvoorwaarden worden losgelaten. Voortdurend bekruipt mij dan ook het gevoel dat de auteurs 'muddle' met 'model' vergelijken of, zo u wilt, 'big muddle' met 'small muddle', en daar word ik dan een beetje zeeziek van.

Als empirie zo aanvechtbaar wordt, concentreer ik mij liever op deductie, om af te leiden wat er nou helpt om de échte X-inefficiëntie van die ambtenaren die de kantjes eraf lopen of eigen doelstellingen najagen wat terug te dringen. Daar waar een marktanalooch beheer technisch mogelijk is, vraagt dat eerst en vooral om concurrentie uit de particuliere sector, niet alleen terwille van de kleine doelmatigheid, maar vooral ook terwille van de doeltreffendheid en de bescherming van de consument; in gevallen waar marktwerking onmogelijk is, of te hoge transactiekosten mee zou brengen, zijn er vaak vruchtbare mogelijkheden voor benchmarking ([zie ook mijn column in ESB](#) van 12 juni 1998). Het speelveld waarop publieke en private dienstverlening elkaar treffen zal nooit helemaal geëgaliseerd kunnen worden, maar concurrentie kan dwingen om de overblijvende hobbels expliciet te rechtvaardigen in termen van noodzakelijk geachte publieke taken. Dat neemt kou uit de lucht.

ESB-dossier: Marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit.

Inleiding

Ministerie van Economische zaken, [MDW in vogelmucht](#)A. Heertje, [Meer welvaart met hulp van Pareto](#)

Toezicht

R.K. Visser, [Laat de markt werken, en de overheid toezicht houden](#)A.J.M. Kleijweg, [De rol van de NMa nader belicht](#)P.A.G. van Bergeijk, [Voer voor juristen](#)

Marktwerking

H.W. de Jong, [Meer markt, meer welzijn?](#)

F. van Waarden, [Over Burgers en burgers](#)

Het MDW-project

L.A. Geelhoed en W.A. Oskam, [De broedende kip](#)

R.J. in 't Veld, [En marge](#)

Nieuwe markten

E. Bartelsman, P. de Bijl en M. Canoy, [De onzichtbare hand grijpt naast nieuwe markten](#)

H.C. Bakker, [Overheidsrol cruciaal, maar begrensd](#)

Markt en overheid

R. Goudriaan en M.G. Lijesen, [Wat kost de ondernemende overheid?](#)

D.J. Wolfson, D-OEMdenken

Epiloog

H.A. Keuzenkamp, [Wordt vervolgd](#)

1 H. Leibenstein, Allocative Efficiency vs. 'X-efficiency', *The American Economic Review*, juni 1966, blz. 392-415, en een hele reeks latere artikelen